

Частина VII

Неперервна професійна освіта за кордоном

УДК 378:373.2(430)''18''

Лілія Литвин

КОНЦЕПЦІЯ ОСВІТИ Т. ФЛІДНЕРА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОСВІТИ ВИХОВАТЕЛІВ ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У НІМЕЧЧИНІ (XIX СТ.)

У статті проаналізовано підходи до вирішення проблеми професійної підготовки вихователя дошкільного навчального закладу у Німеччині у XIX столітті. Розглянута концепція освіти Т. Фліднера; визначено основні засади підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності; розкрито вимоги щодо професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів; охарактеризовано вплив Т. Фліднера на характер освіти вихователів у Німеччині.

Ключові слова: *дияконії; концепція освіти Т. Фліднера; професійна підготовка вихователя.*

Вступ. Модернізація освіти у країнах світу, зокрема системи дошкільної освіти у Німеччині, актуалізувала проблему раннього дитинства, зумовила потребу у науково-теоретичних і практичних дослідженнях цього віку, що сприяли б реалізації ідей раннього розвитку у практику роботи дошкільних закладів України. Розробка програм і науково-методичного супроводу розвитку дитини у цей період вимагає ретельного вивчення змісту і організації раннього навчання дітей у системі дошкільної зарубіжних країн. Це спонукає дослідників до здійснення системного аналізу дошкільної (Т. Поніманська, З. Плохій та ін.), а також вивчення стану та особливостей дошкільної освіти, освіти вихователів дошкільних навчальних закладів в окремих країнах – Німеччині (З. Хало, І. Сташевська), Великій Британії (Л. Баєва), Франції (Н. Сиротич), США (Л. Парамонова, К. Протасова, В. Маслова, Н. Мельник), Японії (С. Білецька, А. Нурутдінова), Швеції (Н. Карпенко) та ін.

Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільного закладу в Німеччині до 90-х років XX століття не приділялася достатня увага. Інтенсивно розглядалися історичні основи цієї галузі виховання. Перш за все до таких праць належить віднести праці Хайнзона (1971 р.), Хоффмана (1971 р.), Гроссмана (1974 р.) та Кесселя (1978 р.), Дершау (1976 р.). Публікації Цвергера (1980 р.) та Флеснера (1981 р.) стали наступним кроком в дослідженні історичних аспектів розвитку суспільного виховання дітей дошкільного віку та професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільного закладу у Німеччині.

У першій половині XIX століття на території Німеччини існувало близько ста навчальних закладів для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку (Keine M., 1964, s. 167). Великий

внесок у розповсюдження та подальший розвиток таких закладів здійснив пастор Теодор Фліднер (1800-1864).

Метою статті є розкриття особливостей розвитку освіти вихователів для дітей дошкільного віку у Німеччині (XIX ст.) та аналіз концепції освіти Т. Фліднера.

Концепція освіти Т. Фліднера. Роки навчання Т. Фліднера та його діяльності як пастора співпали з глибокими змінами в Європі: економічними, технічними та суспільними. В Англії набирала темпи індустріалізація. Після закінчення наполеонівських війн технічна революція почалася також у Німеччині та Франції (Панкратц С., 2012).

З перших днів своєї діяльності і до самої смерті Т. Фліднер невпинно займався поліпшенням умов життя незахищених верств населення, порушених глобальними змінами суспільних відносин. Під час навчання у Геттінгені Т. Фліднер ознайомлюється з теологією Відродження, реалізацію ідей якої він пізніше взяв за основу для своєї майбутньої діяльності. Вже тоді він прийшов до думки, що пастор може впливати на життя громади, наприклад, через свята, спортивні, просвітницькі чи інші заходи.

Після закінчення навчання в університеті, Т. Фліднер розпочинає освітню діяльність, працюючи домашнім вчителем у родині Кауфмана в Кельні. Він викладає його дітям елементарні предмети і крім того працює в суспільстві Біблії як член регіонального руху "Відродження". В той же час Т. Фліднер отримав дозвіл проповідувати в громаді, а також в будинку арештантів у Кельні (Панкратц С., 2012).

У 1824 році Т. Фліднер почав проповідувати у в'язниці Дюссельдорф-Дерендорф і вводить у тюремну систему реабілітацію ув'язнених.

Таким чином, реформована тюремна система повинна була шляхом професійного навчання ув'язнених створити умови для їх повернення у суспільство. У 1826 р. Т. Фліднер заснував "Рейнсько-Вестфальське суспільство тюрем" з метою поліпшення становища тюремної системи в західних провінціях Пруссії та розробив програму реформ для усунення зловживань у в'язницях (Hoffmann E., 1971, pp. 93).

У 1833 році Т. Фліднер разом із своєю дружиною, Фрідеріке Мюнстер, відкрив притулок для жінок, що повернулись з місць позбавлення волі, спочатку в своєму садовому будинку, пізніше в окремій будівлі. Колишні в'язні повинні були під наглядом співробітниць Т. Фліднера отримати професію, щоб мати можливість знову інтегруватися в суспільстві (Панкратц С., 2012).

Зазначимо, що Т. Фліднер ясно бачив соціальні проблеми, до яких призвела індустріалізація: чоловіки з нижчих верств населення не могли матеріально забезпечити свої сім'ї, тому жінки і навіть діти теж повинні були працювати на фабриках, незважаючи на погані умови праці та низьку заробітну плату. Більшість дітей жили в матеріальній скруті, страждаючи від нестачі педагогічної та емоційної уваги. Щоб поліпшити їхню ситуацію, створити умови для навчання і так вберегти від злочинності, Т. Фліднер у 1835 році започатковує школу в'язання для бідних дітей, що через рік трансформувалась у навчальний заклад для дітей всіх конфесій віком від 2 до 5 років. Ідея заснування такого закладу виникла у Т. Фліднера ще під час подорожей Англією у 1824-1832 рр., де він познайомився з Самюелем Вільдершпіном, школа якого у Шпітальфільдсі, а також інші подібні заклади у Англії та Шотландії, викликали у пастора значний інтерес. Крім того, Т. Фліднер мав можливість спостерігати за розвитком школи "Infant School". Так, у 1836 році Т. Фліднер відкриває заклад у Кайзерверті, до якого незабаром приєднав перший євангелічний семінар для вихователів дітей дошкільного віку. Поспішне заснування освітнього закладу відбулося з огляду на те, що Т. Фліднер вважав необхідним навчати жінок для майбутньої роботи в навчальному закладі для дошкільників.

На відміну від традиції в Англії (С. Вільдершпін) призначати чоловіків для керівництва дитячими закладами для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, та на відміну від поглядів Й. Вірта, який вимагав для керівництва в першу чергу освічених чоловіків (вчителів) (Hoffmann E., 1971, pp. 93), Т. Фліднер вважав, що робота в таких закладах і відповідна освіта повинні бути виключно жіночою справою.

Слід зауважити, що освіта виховательки починалася з регулярних курсів, які спочатку тривали лише один-два місяці. Цей короткий освітній період Т. Фліднер спочатку вважав достатнім для спеціального первинного навчання для професії

виховательки, тому що семінар відвідували здебільшого старші жінки (вдови), котрі вже мали певний життєвий досвід. Деякі з цих жінок залишалися на семінарі тільки на декілька днів, щоб отримати загальне уявлення про роботу: "Курс навчання для виховательок, котрі мають деякі базові знання, триває тільки приблизно вісім тижнів, для більш освічених навчання ще коротше" (Metzinger A., 1993, pp. 39-40). Вже в перший рік у Кайзерверті здобули освіту вісімнадцять "дитячих дяконіс", як їх називав Т. Фліднер у перших звітах дяконії.

З одного боку, з розповсюдженням дитячих закладів постійно зростали вимоги до вихователів, з іншого боку, цю професію обирали все більше недосвідчених та недостатньо навчених дівчат, тому освітній курс 1848 року збільшився до 4 місяців, курс 1850 року – до 6 місяців, а курс 1854 року вже тривав 12 місяців.

Без сумніву, концепція освіти Т. Фліднера бере свій початок з його знайомства із закладами у Англії та спілкування з С. Вільдершпіном. Тому зрозуміло, що Т. Фліднер орієнтувався на англійський зразок "Infant School" та організовував свій дитячий заклад більше у напрямку школи. На відміну від Й. Вірта, Т. Фліднер мало враховував специфіку та вікові особливості дошкільників. У додатку до своєї "Книги пісень для шкіл для маленьких дітей" (1842 р.) він видав програму розпорядку дня у церковних школах для дітей дошкільного віку. У цій програмі присутнє "суворе розподілення часу, накопичення вправ, що виконуються на зразок шкільних, релігійних вказівок та одноманітної робочої діяльності" (Krecker M., 1979, s. 141). Подібну думку про виховання дошкільників за Т. Фліднером ми знаходимо у Ю. Фьольсінга, котрий вважав, що "за його (Т. Фліднера) методикою у дітях розвивають занадто багато зовнішнього та важкого, він залишає замало вільного простору для здорового розвитку дитини" (Metzinger A., 1993, pp. 40-41).

Звичайно, характер освіти вихователів у Німеччині зазнавав впливу Т. Фліднера та формувалась згідно його уявленням.

У третьому річному звіті про роботу закладу при дяконії (1838-1839 рр.) Т. Фліднер самостійно дає коротку характеристику та опис заняття для виховательок дітей дошкільного віку: "Вони вивчали необхідні предмети та методики обходження з дітьми; зацікавлення дітей певними заняттями та навчання за допомогою гри; розмовні та логічні вправи; наочні заняття на прикладі історії природи та подібних образів; розказування моральних та біблейських історій з демонстрацією малюнків; як вчити дітей рахувати за допомогою невеликої машинки та тілесних рухів; чітко промовляти звуки та малювати на дошках; пояснювати їм поняття про кути та фігури за допомогою вправ з шестистопною лінійкою, якою потім робляться також вимірювання у процесі гри; прості пісні та відповідні ігри. За необхідністю

вчительки отримували також заняття з історії Біблії та географії, з рахування, основи вчення про форми та креслення, з написання творів, історії природи та співів” (Metzinger A., 1993, pp. 40). Крім цього, семінаристки вчилися гігієнічним заходам у догляді за дітьми та тому, яким чином виховувати в дітях чистоплотність та любов до порядку, як розвивати та підтримувати в дітях їх фізичні сили. Разом з вивченням теорії та практики педагогіки дітей дошкільного віку приділялася увага також і фізичному розвитку семінаристок. Вони займалися фізичною культурою, домашньою роботою та роботою у саду. Цікавим є те, що з метою визначення чи мають семінаристки “правильний, відповідний до дітей тон”, вечорами вони повинні були розповідати Т. Фліднеру біблійські історії саме так, як належить розповідати їх у закладі для дошкільників.

Слід зазначити, що під час заснування дияконії Т. Фліднер одночасно з закладом для освіти виховательок заснував освітній заклад для догляду за хворими. Тому семінаристки вчилися також доглядати за хворими у домах для сиріт та лікарнях: “Проживання у дияконії семінаристки використовують також для наочного знайомства з найбільш поширеними дитячими хворобами та шкірними висипами, щоб далі запобігати зараженню такими хворобами усіх дітей у закладі, як це на жаль часто стається через неосвіченість вчителів чи вихователів. Тому серед керівництва закладом є вчителька, котра після закінчення основного навчання ще деякий час продовжувала вивчати на практиці догляд за хворими дітьми” (Metzinger A., 1993, pp. 44). Установа дияконії була побудована на вірності та слухняності, реалізовувала нову концепцію догляду за хворими в контексті любові до ближнього.

Як компетентний організатор Т. Фліднер запропонував “сестрам” регульовану структуру дня, засновану на балансі між часом відпочинку й працею, беручи до уваги їхні духовні, емоційні та фізичні потреби. Під час своєї роботи жінки були забезпечені всім необхідним: хорошою заробітною платою, харчуванням, проживанням в установах дияконії, респектабельною уніформою і професійним доглядом на випадок хвороби та старості.

Для освіти на практиці Т. Фліднер передбачав відвідування семінаристками закладу для маленьких дітей у першій та другій половині дня, де ними у більшості опікалася вихователька Генрієтта Фрікенхаус. Як і Оберлін у особі Луїзи Шепплер, Т. Фліднер бачив у цій жінці надзвичайно здібну помічницю, яка була “простою дівчиною з громади Фліднера без так званої освіти” (Gehring J., 1929, pp. 110).

В цілому, всі бажаючі отримати освіту виховательки у Кайзерверті мали відповідати таким вимогам: “Вони повинні були вміти добре читати, писати, трохи рахувати та поєднувати тілесне здоров’я, вправність, веселість духу, християнську вдачу та любов до дітей з певними здібностями до

навчання, наприклад, мати також задатки до співів. Як правило, найбільш підходящими для цієї роботи були молоді особи віком від 18 до 30 років, важче було з жінками старше 40 років, а також з вдовами з маленькими дітьми. Інші заклади для маленьких дітей, приватні заклади, що прислалали нам кандидатів на отримання цієї освіти, ми просили також звертати увагу на вищезазнані необхідні вимоги” (Metzinger A., 1993, pp. 64).

Отже, із списку вимог до кандидатів стає очевидним, що Т. Фліднер прагнув отримати християнських виховательок: “З великою серйозністю він намагався пробудити та підтримувати в молодих дівчатах живу віру та вдячну любов до Бога” (Gehring J., 1929, pp. 108). Від виховательок Т. Фліднер вимагав три основних якості: великої, невичерпної любові до дітей, веселої, радісної вдачі та фізичного здоров’я. Якщо комусь не вистачало необхідної здібності до цієї професії, за Т. Фліднером він повинен здобути її шляхом особливої освіти: “Добрі, найкращі наміри самі по собі нічого не вдіють. Необхідна особлива здібність саме до цієї професії, цю здібність треба розвивати шляхом щоденного звикання до цілого ряду прийомів, навичок та ін., що повинні стати другою натурою. І саме тому для кожної семінаристки необхідні щоденні вправи, що часто вимагають ретельної, важкої роботи. Цілком праві ті, хто каже, що в освітній сфері нема важчої професії, ніж професія виховательки маленьких дітей, але ця професія є також найвдячнішою та найціннішою” (Metzinger A., 1993, pp. 43).

Релігійні настанови значно впливали на освіту виховательок, котрі брали участь у щоденних службах дияконії, у вечірніх читаннях Біблії та крім цього “розглядали короткі письмові тексти та заступництва” (Metzinger A., 1993, pp. 45). Тому Фьольсінг та Лаукхард критикували занадто інтенсивну релігійну направленість та односторонність і обмеженість освіти Т. Фліднера: “Легко помітити, що молитви та співання релігійних пісень, біблійські та набожні історії, вислови з Біблії склали основну частину освіти пана Фліднера. Гра, активна діяльність є тільки другою справою, яку скоріше наказують дітям, аніж просто дозволяють. Семінаристки Фліднера, з якими ми познайомилися, не знали нічого, окрім молитв, розказування дивовижних історій та командування: руки вгору! вниз! руки на голову! вниз! і т.п.; вони могли також драматично зобразити історію про доброго самаритянина та проспівати декілька доволі нудних пісеньок. Не було й мови про свіже, радісне, доцільне проведення часу з дітьми” (Metzinger A., 1993, pp. 44).

Спираючись на свої спостереження та досвід стосовно освіти виховательок, Фьольсінг критикував недостатність педагогічних знань в освіті Т. Фліднера: “Стосовно освіти виховательок у Кайзерверті ми переконалися, що багато з семінаристок завдяки їх тактовності, бажанню та

розумінню хотіли б робити щось корисне, але не здатні на це через те, що вони мають недостатній рівень знань про методи виховання” (Metzinger A., 1993, pp. 44).

Незабаром у багатьох місцях Рейнланду та за його межами виникло багато “союзів шкіл для маленьких дітей”, завдяки імпульсу Т. Фліднера з 1836 р. по 1842 р. у Рейнланд-Вестфалії було засновано 27 шкіл для маленьких дітей, керівники яких походили переважно з семінару у Кайзерверті” (Wagow-Bernstorff E., 1974, s. 158). У наступні роки за цим зразком у Німеччині виникали нові “материнські дома”: “Материнський дім для догляду за дітьми” у місті Льойтесхайм, з 1851 р. – у місті Нонненвайер, у 1852 р. – “Материнський дім для догляду за дітьми” у місті Карлсруе, у 1856 р. – у місті Гроссехап, у 1866 р. – “Дияконічний заклад для освіти виховательок” у Франкенштайні. Зауважимо, що педагогічна робота у цих домах була тісно пов’язана з “релігійно-місіонерськими та благодійними задачами” (Gehring J., 1929, pp. 134, 144, 148).

Висновки. Освіта виховательок у дияконічних закладах, як і у Кайзерверті, була спрямована “однобічно на релігійне виховання та його практичне втілення, тому для самоаналізу та передачі основних педагогічних знань простору не залишалось. Домашня робота та рукоділля, уроки співів та гри на інструментах, вивчення ігор, але перед усім релігійні настанови та служби визначали цю освіту” (Derschau D., 1976, pp. 37). Заслуга Фліднера та його значення для розвитку публічного та особливо євангелічного виховання маленьких дітей полягає перш за все у його діяльності, спрямованій на освіту виховательок. Він підкреслював, що для виховної роботи у дошкільних закладах необхідні професійно освічені педагоги. Таким чином виникла професія виховательки дітей дошкільного віку, яка більше не працювала у якості “наглядачки” або “доглядальниці” під керівництвом чоловіків, а могла самостійно керувати дошкільним закладом.

Крім того, Т. Фліднер започаткував проведення конференцій для тих, хто вже отримав освіту, з метою підвищення їх кваліфікації. Якщо розглядати цю освіту на семінарі Т. Фліднера, виходячи із сучасної точки зору, вона може здатися цілком недостатньою як у відношенні предметів і матеріалу викладання, так і у відношенні тривалості навчання. Але необхідно відзначити, що його навчальний план містить у собі щонайменше частково основні напрямки сучасної освіти. Без сумніву, Т. Фліднер надав дошкільним закладам та освіті вихователів новий, сильний імпульс, що сприяв її подальшому розвитку.

Сьогодні, у Німеччині існують такі типи дошкільних закладів: дитячі садки з повним або неповним днем, призначені для дітей 3-х – 6-ти років; одноступеневі дошкільні заклади (переважно для старших дошкільників); пришкольні групи (для п’ятирічних дітей); підготовчі класи основної

школи. У них виховують і навчають п’ятирічних дітей; цілодобові інтернати для здорових дітей віком від 3-х до 6-ти років; інтернати для дітей із проблемами здоров’я і розвитку; материнські центри. У них матері разом з дітьми займаються цікавою і корисною діяльністю, спілкуються між собою та спеціалістами з педагогіки і психології (Дошкільна освіта за кордоном).

Головні концептуальні засади виховання дітей реалізуються у дитячих садках вільного і відкритого типів. Найпоширеніший тип вільного дитячого садка – штейнерівські дитячі садки і дитячі садки Монтесорі. Відкритий дитячий садок організовано на ситуативно-орієнтованій концепції дошкільного виховання, для якої характерні: відкрите планування з участю дітей; навчання на базі реальних життєвих зв’язків; єдність гри і навчання; різновікова організація життя та діяльності; зв’язок із громадськістю; співробітництво батьків і дошкільного закладу. У свою чергу, вихователь повинен бути здатним до систематичних і тривалих спостережень, аналізу результатів педагогічної діяльності, прогнозування.

Звертаючись до професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів великого значення надається вивченню предметів психолого-педагогічного циклу, які мають виразну практичну спрямованість і безпосередню зорієнтованість на проблеми виховання дітей у системі дошкільної освіти. Підготовка вихователів до майбутньої професійної діяльності здійснюється шляхом опанування знань, умінь і навичок у різноманітних сферах діяльності, що має на меті забезпечити умови для ефективного впливу на особистісний розвиток вихованців (Hoffmann E., 1971, pp. 93).

Професійна підготовка вихователів передбачає також їх постійне психолого-педагогічне самовдосконалення, підвищення фахового та морально-психологічного рівня особистісного розвитку, сприяє розв’язанню їхніх власних життєвих та особистих проблем, спирається на широку систему соціально-економічного захисту вихованців і співробітників дошкільних навчальних закладів.

Зазначимо, що вихователь є центральною постаттю виховного процесу, через те головним завданням його професійної підготовки є навчання творчого, відповідального, гуманного мислення і діяння при розв’язанні найрізноманітніших практичних проблем виховання.

У всіх країнах існують системи підготовки педагогічних працівників (курси, середні спеціальні, вищі навчальні заклади). Кожна національна система дошкільної освіти має свої особливості та власний передовий досвід. Проте, якими б своєрідними, оригінальними не були національні системи освіти і виховання дітей дошкільного віку, всі вони мають у своїй основі універсальні засади і принципи, репрезентують єдину та цілісну систему дошкільного виховання і навчання як загальноцивілізаційний феномен.

Література

Дошкільна освіта за кордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-12170-2.html>.

Панкратц С. Теодор Флиднер – пастор, теолог, місіонер і новатор апостольської служби Діаконії [Електронний ресурс] / С. Панкратц. – 2012. – Режим доступу: <http://schutzbrett.org/180-teodor-flidner-pastor-teolog-missioner-i-novator-apostolskoy-sluzhby-diakonii.html>.

Barow-Bernstorff E. Beiträge zur Geschichte der Vorschulerziehung / E. Barow-Bernstorff, K.-H. Güntler, M. Kreckler, H. Schuffenhauser. – Berlin. – 1974. – S. 158

Derschau D. Die Ausbildung für Kindergarten, Heimerziehung und Jugendarbeit an den Fachschulen / D. von Derschau // Fachakademien für Sozialpädagogik – Entwicklung, Bestandsaufnahme, Reformvorschläge, Gersthofen. – 1976. – S. 37.

Gehring J. (Hrsg.). Die evangelische Kinderpflege. Denkschrift zu ihrem 150 jährigen Jubiläum / J. Gehring. – Langensalza. – 1929. – S. 110.

Hoffmann E. Vorschulerziehung in Deutschland. Historische Entwicklung im Atrib / E. Hoffmann. – Witten. – 1971. – S. 93.

Keine M. Das Kind im Kindergarten / M. Keine. – Freiburg. – 1964. – S. 167.

Kreckler M. Quellen zur Geschichte der Vorschulerziehung / M. Kreckler. – Berlin (DDR). – 1979. – S. 141.

Metzinger A. Zur Geschichte der Erzieherausbildung: Quellen-Konzeptionen-Impulse-Innovationen / Adalbert Metzinger. – Frankfurt am Main; Berlin; New York; Paris; Wien: Lang. – 1993. – S. 39-45.

References

Doshkiljna osvita za kordonom. Retrieved from <http://ua.textreferat.com/referat-12170-2.html> (in Ukrainian).

Pankratc, S. (2012). Theodore Flidner – pastor, theologian, missionary and apostolic service innovator Diaconia. Retrieved from <http://schutzbrett.org/180-teodor-flidner-pastor-teolog-missioner-i-novator-apostolskoy-sluzhby-diakonii.html> (in Russian).

Barow-Bernstorff, E. / Güntler, K.-H. / Kreckler, M. / Schuffenhauser, H.: Beiträge zur Geschichte der Vorschulerziehung, 4. Aufl., Berlin 197, S. 158. (in German).

Derschau, D. von: Die Ausbildung für Kindergarten, Heimerziehung und Jugendarbeit an den Fachschulen/ Fachakademien für Sozialpädagogik – Entwicklung, Bestandsaufnahme, Reformvorschläge, Gersthofen, 1976, S. 37. (in German).

Gehring, J. (Hrsg.): Die evangelische Kinderpflege. Denkschrift zu ihrem 150 jährigen Jubiläum, Langensalza, 1929, S. 110. (in German).

Hoffmann, E.: Vorschulerziehung in Deutschland. Historische Entwicklung im Atrib, Witten, 1971, S. 93. (in German).

Keine, M.: Das Kind im Kindergarten, Freiburg, 1964, S. 167. (in German).

Kreckler, M.: Quellen zur Geschichte der Vorschulerziehung, Berlin (DDR), 1979, S. 141 (in German).

Metzinger, A.: Zur Geschichte der Erzieherausbildung: Quellen-Konzeptionen-Impulse-Innovationen / Adalbert Metzinger.- Frankfurt am Main; Berlin; New York; Paris; Wien: Lang, 1993, S. 39-45. (in German).

Лілія Литвін

КОНЦЕПЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ Т. ФЛИДНЕРА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ ОБРАЗОВАНИЯ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДЛЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В ГЕРМАНИИ (XIX В.)

В статье проанализировано подходы к решению проблемы профессиональной подготовки воспитателя дошкольного учебного заведения в Германии в XIX столетии. Рассмотрена концепция образования Т. Флиднера, определены основные принципы подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к профессиональной деятельности; раскрыты требования относительно профессиональной компетентности воспитателей дошкольных учебных заведений; охарактеризовано влияние Т. Флиднера на характер образования воспитателей в Германии.

Ключевые слова: диаконии; концепция образования Т. Флиднера; профессиональная подготовка воспитателя.

Liliia Litvin

THE CONCEPTION OF EDUCATION BY T. FLIDNER AND ITS INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF THE PRESCHOOL TEACHERS' EDUCATION IN GERMANY (XIX. CENTURY)

It is analyzed the approaches to the solving of the problem of the professional training of the kindergarten tutors in Germany in the nineteenth century. It is observed T. Flidner's conception of education; it is defined the basic principles of the training of the future pre-school teachers to the professional activity; it is characterized and described the lessons for the pre-school educators, that include the study of the required subjects and methods on such topics as – how to behave with children; how to arouse their interest in the certain activities; how to teach with the help of the game;

about conversational and logical exercises; about visual training, that is based on the similar images; how to tell moral and biblical stories with the demonstration of the pictures; how to teach children to count using small cars and bodily movements; how to pronounce the sounds correctly and how to draw on the boards; how to explain children the concept of the angles and shapes with the help of the six-foot ruler etc. The author analyzes the requirements to the professional competence of the pre-school teachers and turns his attention to the fact that education of the kindergarten teachers at the deaconic schools was directed unilaterally to the religious education and its practical implementation; it complicated the process of the self-reflection and transmission of the main pedagogical knowledge. It is investigated the historical background of the foundation by T. Flidner the schools for the children of the preschool and primary school ages. It is characterized the influence of T. Flidner on the character of the teachers' education in Germany.

Keywords: education concept by T. Flidner; "diakonie"; professional teachers' training.

Рецензенти:

Сисоєва С.О. – д. пед. н., проф., член-кор. НАПН України
Побірченко Н. А. – д. псих. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2014

УДК 37.015.6:167.1(438) "19"(09)(045)

Kateryna Binytska

TO THE PROBLEMS OF ECONOMIC EDUCATION IN THE REPUBLIC OF POLAND AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The article deals with the examination of theoretical approaches to the problem of economic education development in the Republic of Poland from 1989 to our days, and namely: through the content of economic education and the form of its teaching in educational establishments. On the basis of the analysis of theoretic literature, the terms economic education, economic socialization have been determined. The author reveals theoretic approaches to the mentioned problem, interprets the views of other researchers. The facts of economic education development in the country have been offered. Analysis of the role of economic education in the educational system of the Republic of Poland has been done. The tendencies of development of economic education in the country have been formulated.

Keywords: economy; economic education; Republic of Poland.

Preface. Under the modern conditions the main criterion of constant development of the mankind is education, which actively stimulates the development of all aspects of social life. Development of education and science not only allows the access to the world base of knowledge, but also helps to preserve the riches of national culture. In different countries, in spite of the global tendencies, the problems in educational sphere are solved in their own way (Токаренко О.В., 2013, с.215).

Methodologically the problem of role of economic education in economic growth of the country remains insufficiently worked out, in spite of a great number of publications in pedagogical and economic literature. Absence of clear understanding of the essence of the subject of the research leads to the complex results. **The goal of the article** is the analysis of the role of economic education and its effectiveness in educational sphere of the Republic of Poland.

Presentation of the main material of the research. Nowadays there are two main reasons to determine certain connection between education and social-economic development of the society, mentions T.Pasichnyk. Firstly, life standards of the humanity have risen so high thanking to the education. Secondly, the num-

ber of econometric researches on this problem showed, that the income of people depend on the level of their education. It is impossible to work out or perceive developed technologies, if the society has low level of humanitarian or political culture. It is well developed and adequate system of education, which can become the foundation for the proper level of economic state of the country.

For our research it is necessary to clear up the essence of the notion economic education. Economic education – is formation of the system of knowledge about scientific regularities of economy development, peculiarities of market relations, readiness to the highly professional work, skillful attitude to the nature, producing the habit of practical usage of economic knowledge in real life. Economic education should be realized through the following phases: professional- propaedeutic preparation, preparation of the economists of the proper professional level; through the post diploma education (Методика викладання економіки, Електронний ресурс, 2014).

Except for the term economic education, there is also such term as financial education, and they are closely connected. Financial education develops financial consciousness of the society, which main goal